

регулювання постійно змінюються та адаптуються до нових технологічних викликів); орієнтація на дані та цифрову ідентичність (методи регулювання враховують специфіку цифрової ідентичності, зокрема і через ідентифікацію користувачів через електронні підписи); гібридність (поєднання державного і приватного регулювання); глобальний характер (методи регулювання цифрових суб'єктів мають транскордонний вплив).

Таким чином, методологія дослідження цифрових суб'єктів права повинна базуватися на гнучкому поєднанні різних наукових підходів, що дозволяють врахувати як юридичні аспекти, так і технологічні, соціальні та економічні фактори. Подальший розвиток цього напрямку вимагає удосконалення існуючих методів, врахування міжнародного досвіду та постійного оновлення правових механізмів відповідно до цифрових трансформацій, що забезпечить ефективне регулювання цифрових правовідносин і сприятиме формуванню сучасного правопорядку в цифровому середовищі.

Література:

1. Бостан С.К. Методологія правового дослідження: інструментальні засади. Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Право». 2021. № 2 (3). С. 115-130.
2. Каламбет С.В., Іванов С.І., Півняк Ю.В. Методологія наукових досліджень: Навч. посіб. Дніпро: Вид-во Маковецький, 2015. 191 с.
3. Сидоренко О.М. Догма права у контексті юридичної діяльності. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2014. № 7. С. 55-58.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-490-3-7>

ВЕКТОРИ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Громовенко К. В.

доктор юридичних наук, професор,

ректор

Міжнародний гуманітарний університет

м. Одеса, Україна

Ефективне відновлення України потребує забезпечення якісного розвитку освіти і науки та інклюзивних освітніх можливостей. В умовах

глобальних трансформаційних змін та сучасних викликів необхідним є удосконалення державної освітньої і наукової політики, впровадження інноваційних освітніх рішень.

Освітня інфраструктура України зазнала суттєвих втрат через повномасштабне вторгнення. За даними Міністерства освіти і науки України [1], станом на грудень 2023 р. понад 3 798 закладів освіти зазнали пошкоджень, а 365 були повністю зруйновані. Ця ситуація призвела до необхідності переходу на альтернативні формати навчання: 15% навчальних закладів працювали офлайн, 33% – онлайн, а 51% використовували змішану форму навчання.

Як зазначає UNICEF, молодь України не повинна звикати до війни як до «нової норми» [2]. Відсутність стабільного освітнього середовища призводить до втрати майбутніх можливостей цілих поколінь. Тому нагальним завданням є не лише відновлення будівель та приміщень ЗВО, але і забезпечення умов для безперервного якісного та безпечного навчання і психологічної підтримки здобувачів.

Заклади вищої освіти, як ключові учасники освітнього процесу, мають стати не лише осередками підготовки фахівців, а й інноваційними хабами, що сприятимуть інтеграції наукових досягнень у реальний сектор економіки.

Саме заклади вищої освіти мають стати каталізаторами змін у суспільстві, виступаючи з ініціативами щодо розробки та впровадження інноваційних проєктів, формування міждисциплінарних наукових команд, а також створення платформ для взаємодії науки, бізнесу та влади.

Інноваційні освітні програми, дуальна освіта, співпраця з провідними компаніями та органами публічної влади, розвиток стартап-культури та впровадження сучасних цифрових технологій стануть фундаментом для підвищення рівня конкурентоспроможності національної економіки та формування суспільства знань.

Так, Міжнародний гуманітарний університет у 2024 р. уклав понад 20 меморандумів про співпрацю з територіальними громадами та підприємствами Одеського регіону для консолідації зусиль у відновленні економіки та реалізації спільних освітньо-наукових проєктів. Крім того, за даними Міністерства освіти і науки України [1], у 2022 – 2023 рр. 73% громад втратили частину викладацького складу. З них 56% громад повідомили про втрати 1-5% викладачів, а 8% втратили понад 20%. Взаємодія між університетом та територіальними громадами Одеського регіону сприятиме вирішенню проблеми кадрового дефіциту шляхом реалізації програм підвищення кваліфікації, стажування здобувачів, тощо.

Залучення університетів до регіонального розвитку через співпрацю з громадами є європейським трендом, який сприяє економічному зростанню та соціальній стабільності.

Наприклад, у Франції діє Програма «Pôles de compétitivité» (Кластери конкурентоспроможності), яка об'єднує університети, бізнес і муніципалітети для розвитку інноваційних технологій та економічного зростання на місцевому рівні. За даними [3], у період з 2019 по 2022 р. офіційно було визнано 48 кластерів, які отримали державну та недержавну фінансову підтримку для реалізації досліджень та інновацій. Подібна модель кластерного розвитку може бути адаптована і в Україні, зокрема через створення інноваційних освітньо-наукових хабів у співпраці з регіональними громадами, бізнесом та державними установами. Це сприятиме не лише підвищенню рівня наукових досліджень та їх практичного застосування, а й залученню інвестицій у розвиток освітньої сфери.

Окрім економічних перспектив, підтримка стартапів у ЗВО є важливим інструментом подолання кадрової кризи в Україні. Здобувачі, залучені до підприємницької діяльності, отримують практичний досвід, що дозволяє їм швидше адаптуватися до ринку праці, а закладам вищої освіти – формувати конкурентоспроможних фахівців навіть в умовах воєнного часу. У Міжнародному гуманітарному університеті на різних спеціальностях реалізується ОК «Інноваційне підприємництво та управління стартап проєктами» за програмою, розробленою ГО «Платформа інноваційного партнерства». У 2024 р. на базі Міжнародного гуманітарного університету було проведено стартап батл за участю учнів шкіл Одеського регіону для сприяння розвитку підприємницьких навичок української молоді відповідно до ключових положень Плану відновлення України [4].

Підтримка стартап-культури у закладах вищої освіти сприятиме активізації інноваційного розвитку України, створенню нових робочих місць та зміцненню економіки шляхом залучення молодих фахівців до підприємницької діяльності, розвитку технологічних кластерів та розширення міжнародного науково-освітнього співробітництва.

Прозорі механізми управління в закладах вищої освіти забезпечують справедливий доступ до освітніх можливостей, сприяють ефективному розподілу ресурсів та створюють довіру до закладів вищої освіти на міжнародному рівні. Крім того, це є ключовим чинником залучення грантового фінансування для відбудови закладів освіти.

У 2024 р. університет долучився до програми від НАЗК «Антикорупція та доброчесність», що сприятиме відбудові та розвитку України в повоєнний період шляхом впровадження прозорих механізмів управління, зміцнення демократичних інституцій та формування культури доброчесності серед здобувачів і викладачів, підготовки нової генерації фахівців, які будуть здатні ефективно протидіяти корупції в державному секторі, бізнесі та громадському житті.

Довгостроковим негативним наслідком сьогодення є також накопичувальний ефект освітніх втрат, зокрема через прогалини у знаннях та навичках. За даними Світового банку [5], оцінка глобальних освітніх втрат внаслідок пандемії COVID-19 у 2021 р. становила 17 трлн. дол. США (14 % світового ВВП). У 2024 р. 63% викладачів вважали, що рівень знань здобувачів знизився [1]. Основними бар'єрами в навчальному процесі були визначені повітряні тривоги (47% здобувачів, 75% викладачів), брак якісного обладнання (17% здобувачів, 54% викладачів) та нервовий стан здобувачів (27% здобувачів, 43% викладачів).

Така негативна тенденція вимагає забезпечення якісної системи освіти, у тому числі, шляхом реалізації перспективних освітніх програм у закладах вищої освіти та підтримки емоційного стану учасників навчального процесу.

Відповідно до сучасних трендів розвитку глобальної економіки у найближчому майбутньому на ринку праці відбуватимуться суттєві трансформації. За прогнозами Всесвітнього економічного форуму, до 2025 р. автоматизація може призвести до зникнення 85 млн робочих місць, водночас створивши 97 млн нових [6].

Одними із найбільш актуальних професій є фахівці з аналізу даних, кібербезпеки, автоматизації бізнесу, телемедицини та біотехнологій, цифрового маркетингу та антикризового розвитку. У Міжнародному гуманітарному університеті проводиться підготовка за усіма зазначеними спеціальностями та освітніми програмами. Крім того, університет активно співпрацює з державними установами для впровадження новітніх ІТ-рішень. Наприклад, спільно з Держпродспоживслужбою обговорюються перспективи створення ІТ-продуктів у сфері фітосанітарної безпеки, що свідчить про практичну спрямованість навчання та можливість здобувачів брати участь у реальних проєктах.

Таким чином, в умовах сучасних викликів освіта та наука залишаються фундаментом відновлення та подальшого розвитку України. Заклади вищої освіти повинні виступати драйверами економічного відновлення країни, створюючи можливості для інноваційного розвитку, залучення міжнародних партнерів та трансферу технологій.

Література:

1. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/> (дата звернення: 10.03.2025 р.).
2. ЮНІСЕФ. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/en/press-releases/not-new-normal-2024> (Дата звернення: 13.03.2025 р.).
3. European Clusters Alliance. URL: <https://clustersalliance.eu/organisations/afpc-association-francaise-des-poles-de-competitivite/> (дата звернення: 13.03.2025 р.).

4. План відновлення України. URL: <https://recovery.gov.ua/project/program/improve-education-system> (дата звернення: 11.03.2025 р.).

5. Світовий банк. URL: <https://data.worldbank.org/> (дата звернення: 11.03.2025 р.).

6. Всесвітній економічний форум. URL: <https://www.weforum.org/> (дата звернення: 13.03.2025 р.).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-490-3-8>

ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ ЯК ОСНОВНЕ ЗАВДАННЯ ПРАВОСУДДЯ

Данілов Ю. М.

*аспірант I курсу кафедри цивільно-правових дисциплін та статистики
Міжнародний гуманітарний університет*

Науковий керівник: Діденко Л. В.

доктор юридичних наук, професор,

завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін та статистики

Міжнародний гуманітарний університет

м. Одеса, Україна

Визнання, ефективна реалізація і судовий захист прав і свобод людини є умовою існування правової держави України.

Відповідно до статті 124 Конституції України, діяльність судів передбачає здійснення правосуддя. Під правосуддям пропонується розуміти реалізацію судами адміністративної, господарської та цивільної юрисдикції, спрямованої на захист прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, утвердження верховенства права процесуальної діяльності з вирішення юридичних спорів. Серед функцій судів виділено також вирішення питань обґрунтованості кримінального обвинувачення особи, здійснення судового контролю, забезпечення безспірних прав, підтвердження наявності чи відсутності юридичних фактів, уніфікації судової практики.

Наголошується, що здійснення правосуддя в умовах побудови в Україні правової держави вимагає, щоб суди в процесуальній діяльності керувалися потребами забезпечення дієвого захисту порушених прав і свобод людини.

Визнання та належна реалізація фундаментальних прав і свобод людини є головним завданням функціонування будь-якої сучасної цивілізованої держави.